

Opetus- ja Kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

ASIA: UUDEN KIRJASTOJÄRJESTELMÄN VAATIMUSMÄÄRITTELY JA PROJEKTISUUNNITELMA

Kaikkien kirjastosektoreiden yhteinen uuden kirjastojärjestelmän valmisteluryhmä on valtuuttanut Kansalliskirjaston tekemään rahoitushakemuksen uuden kirjastojärjestelmän vaatimusmäärittelyn ja projektisuunnitelman toteuttamiseksi vuonna 2013. Kansalliskirjasto hakee uuden kirjastojärjestelmän (UKJ) vaatimusmäärittelyn ja projektisuunnitelman toteuttamiseksi 500 000€.

Tavoite ja kustannukset

Uuden järjestelmän vaatimusmäärittelyn ja projektisuunnitelman laatimiseksi Kansalliskirjasto tarvitsee vuodeksi 2013 lisäresursseja yhteensä 500 000€ (Liite 1). Suunniteltava kokonaisuus on laaja-alainen, ja tulee todennäköisesti muodostumaan useista järjestelmistä.

Kaikkien kirjastosektoreiden käyttöön tarkoitettu kirjastojärjestelmäkokonaisuus tulee rakentumaan kirjastojen kansallisesta metatietovarannosta (Liite 2), KDK-asiakasliittymä Finnasta (Liite 3), sekä UKJ-hankkeessa määritellyistä muista toiminnoista.

Suunniteltava kokonaisuus käsittää metatiedon tallennuksen ja kokoelmien hallinnan, aineiston hankinnan, aineiston käytön hallinnan, sekä rajapinnat ja yhteydet ulkoihin järjestelmiin. Tätä kokonaisuutta on hahmotettu kaikkien kirjastosektoreiden edustajien kanssa UKJ-hankkeessa. Sen valmisteluryhmän vuoden 2012 lopussa valmistuvan työn pohjalta laaditaan uuden järjestelmän yksityiskohtainen vaatimusmäärittely ja projektisuunnitelma aikatauluineen ja vaiheistuksineen vuoden 2013 aikana. Järjestelmäkokonaisuuden hankinta ja toteutus projektisuunnitelman mukaisesti voi alkaa vuonna 2014, mikäli hankkeeseen saadaan lisärahoitusta.

Uuden järjestelmän käyttöönotto tulee aikanaan vapauttamaana järjestelmän kehitys- ja ylläpitokustannuksiin ne varat, jotka nyt maksetaan järjestelmien toimittajille erilaisina lisenssi- ja tukimaksuina. Lisäresurssit ovat tarpeen tässä vaiheessa, kun kustannuksia muodostuu sekä käytössä olevista järjestelmistä

että uuden yhteisen järjestelmäkokonaisuuden suunnittelusta. Esimerkiksi Voyager-kirjastojärjestelmän vuosittainen tukimaksu on n. 450 000€ Linnea2-konsortion ja n. 200 000€ AMKIT-konsortion osalta.

Hyödyt

Olemassa olevan tiedon hyödyntäminen

Uusi kirjastojärjestelmä -hanke hyödyntää Tietohallintolain mukaisesti olemassa olevaa tietoa. Järjestelmän suunnittelussa noudatetaan Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurissa määriteltyjä julkisen hallinnon arkkitehtuuriperiaatteita.

Järjestelmässä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan:

- väestörekisterin ja yhteisötietojärjestelmän tietoja
- kirjastojen taustayhteisöjen tietojärjestelmiä (esimerkiksi taloushallinto, henkilöstörekisterit, opiskelijarekisterit, opinto- ja tutkimushallinnon järjestelmät)
- kirjastojen muita tietojärjestelmiä (esim. julkaisuarkistot ja –rekisterit)
- ulkoisia kirjasto- ja auktoriteettitietokantoja
- kustantajien ja aineiston välittäjien järjestelmiä

Kirjastojen yhteistoiminta

Tavoitteena on yhteinen asiakasrekisteri, jolloin asiakkaiden palveleminen on mahdollista kirjastojen sääntöjen ja käyttöoikeuksien puitteissa kaikissa uudessa järjestelmässä mukana olevissa kirjastoissa sekä paikan päällä että verkkopalveluitten kautta sen jälkeen kun asiakas on kirjautunut yhdessä niistä asiakkaaksi. Työn säästö asiakasrekisterin ylläpidossa on merkittävä, ja asiakkaiden helppo liikkuvuus eri kirjastojen palvelujen välillä on huomattava etu myös asiakkaille.

Yhteinen kirjastojärjestelmä muodostaa myös pohjan aineistojen tehokkaalle yhteiskäytölle. Yhteisen järjestelmän varaan voidaan rakentaa joustava logistinen verkko, joka toimii paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Päällekkäisten hankintojen vähentyminen tuo kustannustehokkuutta. Aineistojen joustava käyttö parantaa asiakaspalvelua.

Integroituminen kirjastojärjestelmäkokonaisuuteen

Uusi kirjastojärjestelmä tukeutuu rakenteilla oleviin Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnaan ja kirjastojen kansalliseen metatietovarantoon (Liite 4). Finnan ansiosta kirjastojärjestelmään ei tarvita perinteistä asiakaskäyttöliittymää. Omien asiakaskäyttöliittymien puuttuminen pienentää kirjastojärjestelmään käytettävää työaika merkittävästi.

Metatietovarannon käyttö metatiedon tallentamiseen vähentää luettelointityötä, koska muiden kirjastojen tuottama metatieto on suoraan käytettävissä, eikä uutta kirjastojärjestelmää käyttävien kirjastojen tarvitse kopioida tietueita minnekään. Yhteistyö parantaa myös luetteloinnin laatua, ja sitä tukee myös metatietovarantoon liittyvä auktoriteettitietokanta.

Modulaarisuus

Uusi kirjastojärjestelmä on rakenteeltaan modulaarinen, se muodostuu useista itsenäisistä toiminnallisista kokonaisuuksista, jotka toimivat yhdessä rajapintojen kautta (Liite 5). Tämän vuoksi järjestelmää voidaan kehittää ja uusia osittain. Kirjastojärjestelmän tehtäväalueen yhä laajentuessa koko järjestelmän uusiminen kerralla olisi aina vain hankalampaa ja kalliimpaa. Modulaarisuus merkitsee myös sitä, että kirjaston ei ole pakko käyttää järjestelmän niitä moduleita, mitä se ei tarvitse. Myös kehitystyö voi olla jakautunut eri organisaatioihin joustavasti moduli kerrallaan.

Avoim lähdekoodi

Avoimen lähdekoodin käyttö on modulaarisen uusiutumiskyvyn perusta: se takaa standardien rajapintojen käytön ja sitä kautta järjestelmän osien liittymisen toisiinsa myös jatkossa. Avoin lähdekoodi edesauttaa myös rajapintojen kehitystä ulkoisiin järjestelmiin liittymistä varten siinä tapauksessa, että ulkoinen järjestelmä ei tarjoa standardeja rajapintoja.

Avoimen lähdekoodin käytössä noudatetaan Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurissa määriteltyjä Julkisen hallinnon arkkitehtuuriperiaatteita sekä JHS 169 –suositusta ”Avoimen lähdekoodin ohjelmien käyttö julkisessa hallinnossa”.

Helsinki 4.12.2012

Kai Ekholm
Ylikirjastonhoitaja, Kansalliskirjasto

LIITTEET

- Liite 1: Rahoitustarvelaskelma
- Liite 2: Kirjastojen kansallinen metatietovaranto
- Liite 3: Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finna
- Liite 4: Yhteydet muihin hankkeisiin
- Liite 5: Uuden kirjastojärjestelmän modulit
- Liite 6: UKJ-hankkeen alustavaa resurssitarvearviontia vuodesta 2014 alkaen
- Liite 7: UKJ-valmisteluraportin tiivistelmä
- Liite 8: UKJ-valmisteluraportti

TIEDOKSI

Johtaja Annu Jylhä-Pyykönen
Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari
Johtaja Hannu Sirén
Kulttuuriasianneuvos Hannu Sulin
Kirjastosektoreiden yhteinen uuden kirjastojärjestelmän valmisteluryhmä